

Ya farklı bir dış politika olsaydı?

İçinden geçilen durumu daha iyi değerlendirebilmek veya farklı seçeneklerin var olabileceğini düşünemeyenlere -hiç olmazsa bunların bir kısmına- yeni bir bakış açısı kazandırabilmek için bazen tarihi/siyasi spekülasyona başvurulabilir. Matematikte nasıl bir denklemde tek bir değişkeni değiştirerek sonucu etkileyebiliyorsak, şimdi tek bir siyasi değişkeni değiştirerek çıkabilecek sonucu anlamlandırmaya çalışalım.

Varsayalım ki, AKP'nin 2000'lerdeki bütün seçim başarıları yerinde dursun; muhalefetin seçim sonuçları da keza; ama AKP, içerde siyasal İslam yapılanmasına dönük hamlelerine devam ederken, dış politikada eski geleneksel çizgiyi sürdürüyor olsun. (Biraz ilk yıllarında olduğu gibi). Şimdi bu varsayımı itirazlar olabilir; AKP'nin belirleyici özelliklerinden birini yoksaymanın bizi bütünsel bir siyasi bakıştan yoksun bırakacağı, partitülarist bir yaklaşıma savuracağı söylenebilir. Bu itiraza itirazımız şu: Bu sadece bir deneme ve gerçekleri tersyüz etmek gibi bir derdi yok. Derdimiz, AKP'nin dar halkası dışında kalanlara biraz düşünme fırsatı verebilmek.

Önce "eski geleneksel" dış politika çizgisi üzerinde duralım. Böyle bir çizgiyi NATO öncesi ve sonrası (veya hatta 1945 öncesi ve sonrası) biçiminde yani bir kırık çizgi olarak algılamak daha doğrudur. Şimdi bahsettiğimiz geleneksel çizgi NATO sonrası olandır. Bu çizgide de, Cezayir'in bağımsızlığı oylamasında emperyalizmin yanında saf tutmak gibi affedilmez şaşkınlıklar vardır. Keza fazla Batıcı/NATO'cu bir yaklaşım bu çizgiye hakimdir. Ama herşeye rağmen, ihtiyatlı, sağduyulu, Menderes-Özal dönemlerindeki bazı arızalar dışında komşularıyla barışçı olmaya özen gösteren bir politikadır bu. Zaman zaman bağımsız çizgi (Kıbrıs) izleme potansiyeli de gösterir. Ama Batıcı yanı, hata yapmaya müsaittir; 1995'te tam üyelik sözü almadan, sonuçlarını tam incelemeden GB'ne evet demek gibi. Peki, 2004/2005 sürecinde AB ile açık uçlu müzakere de bu şaşkın Batıcılığın doğrultusunda değil midir? Aslında öyledir. Ama gene de, AB'ye her istediğini veren bu gelişmede AKP'nin Batıcılığından ziyade iç siyasette kendi köktendincileştirme politikalarına dış meşruiyet arama ve daha pervasız davranabilme gibi beklentileri egemendir.

Ama neyse, biz daha büyük bir politika değişikliğine sahne olabileceğini sandığımız Suriye politikası üzerinde duralım. Geleneksel çizgi, Suriye'de bölünmeye değil, toprak bütünlüğüne oynardı, çünkü bunun aksinin kendisini de bölünme yönünde tehdit edeceğini düşünürdü. Dolayısıyla legal Suriye Devleti'nin sahaya hakim olması işine gelirdi. Cihatçı terörizmi bir istikrar bozucu/rejim devirici unsur olarak kullanmayı asla düşünmezdi. (Bunun sonuçta dönüp kendisini vurabileceğini de hesaplardı; halbuki AKP'nin "stratejik" aklı, ideolojik

yakınlık içinde olduğu ve askeri vb. destek verdiği bu örgütlerin denetimi dışında eyleme girişmesini beklemiyordu). Geleneksel politika, mezhep savaşının parçası olmayı da asla benimsemezdi. Dolayısıyla Suudiler ve Katarlılarla işbirliği halinde Suriye'de rejim değiştirmeyi de. Peki sonuçları ne olurdu?

Birincisi, IŞİD'e meydan bırakılmamış olurdu. Bugünkü boyutlarında bir IŞİD dahi olamazdı. Diğer cihatçı örgütler de öyle. (Daha dün, Suriye ordusu Türkiye-Halep yolunu kestiği için El Nusra'dan duyulan feryatlar, ikmal yollarının hâlâ Türkiye'den beslendiğini göstermiyor mu?). Türkiye yol vermese, Suriye, uluslararası cihatçı terörizmin uygulama alanına asla dönüşemezdi.

İkincisi, Suriye rejimi sarsılmasa, Rusya bu ülkedeki varlığını bugünkü ölçüde arttırmak için bir gerekçeye sahip olamazdı. ABD ve NATO gemileri/ uçakları daha büyük bir kapışmanın hazırlıkları için bölgeye demir atmazlardı. Türkiye, Sovyetler döneminde bile yaşamadığı bir gerilimi Rusya ile yaşamazdı. (Ki bu gerilimin bugünkü AKP politikaları bağlamında yaşanması bile bir akılsızlıktır. Ama sırtını hegemon güce dayayarak "güç yansıtırma" şaşkınlığının nerede duracağı belli olmuyor).

Üçüncüsü ve en önemlisi de şu: Zalim denilen Esad'ın yönetimi altında, asla 350 bin küsur insanın ölmesi söz konusu olmazdı. Altı milyon Suriyeli göç yollarına düşmezdi, 2,2 milyonu Türkiye'ye sığınmazdı, çocuklar Ege'de telef olmazdı. Suriye bir enkaza çevrilmezdi; tarihi/ kültürel değerleri yağmalanmazdı; on yıllarca geriye götürülmez, geleceği dışa bağımlı bir yeniden inşaya muhtaç bırakılmazdı.

Belki geleneksel politika ile bugünkü AKP savrukluğunun ortak amacı olabilecek şey, Türkiye'nin Suriye sınırlarında bir PYD Kürt yönetiminin/devletinin oluşmasının engellenmesi olabilirdi. Geleneksel politika çizgisinde zaten Suriye Kürtlerinin en ileri talebi, kantonal yönetim özerkliği olabilirdi. Bugünkü durumda ise, AKP böyle bir talebe çoktan razı; daha ilerisini engelleme gücünü ise önemli ölçüde yitirmiş durumda. Ama bu dar alana sıkışmışlık ve başkanlık sevdaları, yeni çılgınlıkların (Halep ve Musul maceralarının) kapısını da aralayabilir.

Peki bütün bunları Suriye'nin başına açanlar kimler? Irak'ta, Libya'da olduğu gibi emperyalizm kuşkusuz baş rolde. Ama tali rollerdekilerden AKP Türkiye'si, başındaki Erdoğan/Davutoğlu ikilisi, olaylar başladıktan sonraki safhada, daha mı az sorumluluk taşıyor? Bugün gelinen noktada, bu ikilinin ülkeye ve bölgeye maliyetleri giderek kabarmıyor mu?

haber.sol.org.tr/yazarlar/oguz-oyan/ya-farkli-bir-dis-politika-olsaydi-139451